

گزارش پانا از بررسی طرح «شفافیت آرای نمایندگان» در مجلس یازدهم؛

«شفافیت آراء» در ایستگاه یازدهم بهارستان؛ آیا وعده قالیباف محقق می‌شود؟

تهران (پانا) - دو ماه بعد از شروع به کار مجلس یازدهم، تعدادی از نمایندگان با اعلام اینکه باید موکلان ما در جریان فعالیت نمایندگان قرار بگیرند، طرح شفافیت آرای نمایندگان را در دستور کار قرار دادند، طرحی که رئیس مجلس آن را اولویت اول این نهاد اعلام کرد اما هنوز بعد از دو ماه بررسی، به نتیجه معلومی ختم نشده است.

اخیر مالک شریعتی و نیاسر، نماینده تهران به جزئیات جدیدی از این طرح اشاره کرد و گفته است: «بررسی طرح اصلاح موادی از آیین‌نامه داخلی مجلس موسوم به «شفافیت آرای نمایندگان در کارگروهی به ریاست جواد کریمی قدوسی و با حضور بنده و روح‌الله نجابت نماینده طراحان، کارشناسان مرکز پژوهش‌ها و چند اندیشکده نهایی شد و قرار است برای تصویب جزئیات در دستور کمیسیون آیین‌نامه قرار بگیرد»؛ او در این باره به پانا گفت: «گزارشی را مرکز پژوهش‌های مجلس تهیه کرده بود که این گزارش در کارگروه کمیسیون آیین‌نامه داخلی با ریاست جواد کریمی قدوسی بررسی شد، این گزارش نهایی شده است و در هفته جاری در صحن کمیسیون آیین‌نامه داخلی مجلس مورد بررسی و تصویب قرار خواهد گرفت».

این نماینده مجلس با بیان اینکه این گزارش هنوز تصویب نشده است، گفت: «کارگروه باید گزارش را در صحن کمیسیون ارائه دهد تا کمیسیون تصمیم بگیرد. نظر کارگروه بر این است که رای اعتمادها و استیضاح‌ها علنی باشد و مخفی صورت نگیرد. درباره رئیس‌جمهور هم همینطور است. آیین‌نامه یک بند ماده ۱۲۲ دارد که براساس آن باید رای اعتماد به وزرا و همینطور استیضاح و نیز عدم کفایت که مربوط به وزرا و رئیس‌جمهوری است، نباید مخفی باشد».

او با اشاره به اینکه اگر کمیسیون هم این گزارش را تصویب کند، به صحن علنی مجلس شورای اسلامی ارائه خواهد شد، تغییرات اعمال شده دیگر در این طرح را هم اینگونه بیان کرد: «باید شفافیت کامل مذاکرات کمیسیون‌های مجلس صوتی، تصویری و مکتوب در اختیار مخاطبان قرار بگیرد».

طبق آنچه این نماینده مجلس عنوان کرده است در صورت تصویب طرح شفافیت آرای نمایندگان، مخفی بودن رای اعتماد یا رای به استیضاح وزرا، عدم کفایت رئیس‌جمهور هم ملغی خواهد شد. طرحی که عبدالرضا عزیزی تصویب آن را باعث و بانی اعتماد به این مجلس و آزمایشی برای محک مجلس یازدهم می‌داند. رئیس کمیسیون اجتماعی مجلس دهم درباره طرح شفافیت آراء، به پانا گفت: «شفافیت خیلی خوب است، ما در مجلس دهم تلاش کردیم این اتفاق بیافتد اما محقق نشد، امیدوارم مجلس یازدهم بتواند آن را به نتیجه برساند. طرح شفافیت آرای نمایندگان، آزمایشی برای محک مجلس یازدهم است. شفافیت به نفع نماینده است. وقتی همه امور مشخص باشد قابل نظارت است و از میزان توهین به نمایندگان کم‌تر می‌شود».

عزیزی این را هم تاکید کرد که: «اگر همه شفاف باشند و به این طرح رای دهند و اینکه همه مردم بدانند نمایندگان چکار می‌کنند، به بقیه حرف‌های مجلس یازدهم هم می‌توان اعتماد کرد»؛ نماینده مردم کاشمر اما معتقد است اگر موضوع شفافیت آراء در مجلس مصوب شود نمایندگان هم به وظایف خود به خوبی عمل خواهند کرد. جواد نیک‌بین پیش از این در نطق میان دستور خود در نشست علنی مجلس شورای اسلامی، ضمن اعتراض به معطل ماندن طرح‌ها و لایحه‌ها در کمیسیون‌های مجلس، گفته بود: «وقتی شفافیت آراء در مجلس ایجاد و مصوب نشود قطعاً مردم مشارکت عامه را در تعیین سرنوشت خود ندارند و نمی‌توانند بر من و شما نظارت کنند».

او از رئیس مجلس درخواست کرده بود تا بحث شفافیت آراء هرچه زودتر در مجلس تصویب شود تا مردم بدانند که نماینده آن‌ها چرا در موضوعات مختلف شرکت نکرده، به مباحث توجه نکرده یا در رأی‌گیری و نظرسنجی‌ها شرکت نمی‌کند. نماینده مردم کاشمر با بیان اینکه شرکت نکردن نمایندگان در موضوعات مختلف خسارت‌های بزرگی برای کشور به همراه دارد، خواستار تصویب این طرح شده بود تا نمایندگان هم به وظایف خود عمل کرده و تاخیر نداشته باشند.

محمدباقر قالیباف هم البته این صحبت‌ها را قبول کرده و به نمایندگان گفته بود موضوع شفافیت آراء به کمیسیون مربوطه و مرکز پژوهش‌ها ارجاع داده شده تا بر این موضوع بیشتر تاکید شود. رئیس مجلس اما این را هم گفته بود که «یکی از رویکردهای مجلس یازدهم و خواسته نمایندگان و مردم موضوع شفافیت است، از اولویت‌های مجلس است، در دستور کار بوده، به امید خدا در مرکز پژوهش‌ها هم چکش‌کاری می‌شود و به صحن علنی در کوتاه‌ترین زمان ممکن خواهد رسید.»

در حالی که به گفته رئیس مجلس این موضوع از اولویت‌های مجلس بوده اما از زمان کوتاهی که قالیباف اعلام کرده، دو ماه گذشته است، هنوز بر این طرح چکش‌کاری نهایی صورت نگرفته و به صحن نرسیده است. این صحبت‌های قالیباف و تاکید وی بر شفافیت در حالی است که سخنگوی هیات رئیسه مجلس نظری مخالف وی دارد. محمدحسن فرهنگی ۱۲ تیر امسال در جمع خبرنگاران طرح شفافیت آراء نمایندگان را نیازمند بحث کارشناسی مفصل دانست و تاکید کرد «شفافیت آراء نمایندگان در بلندمدت آثار سوء دارد». سخنگوی هیات رئیسه مجلس با بیان اینکه آثار فوری و مثبت این طرح اطلاع‌آحاد مردم از آرای نمایندگان‌شان است و قضاوت آن‌ها را نسبت به مسائل مهم، طرح‌ها و لوایح مشخص می‌کند، تاکید کرد «شفافیت آراء در بلندمدت می‌تواند آثار سوء داشته باشد».

در حالیکه در گزارش اخیر مرکز پژوهش‌های مجلس آمده است که باید «شفافیت کامل مذاکرات کمیسیون‌های مجلس به مخاطبان ارائه شود اما فرهنگی، عدم امکان حضور رسانه‌ها در کمیسیون‌های مجلس را ناشی از کمبود فضای فیزیکی برای حضور خبرنگاران عنوان کرده بود. او گفته بود «اعتقاد داریم حضور رسانه به خصوص خبرنگاران خبرگزاری خانه ملت می‌تواند در انعکاس اخبار کمیسیون‌ها مفید واقع شود»؛ اما طی هفته‌های بعد از این صحبت مشخص شد که این امکان فقط در اختیار رسانه ملی قرار گرفته بود.

اکبر احمدپور هم رأی‌گیری مخفی در مجلس را خوشایند نمی‌داند. او شفافیت را یکی از ابزارهای خودکنترلی مجلس و هم باعث نظارت مردم بر نمایندگان می‌داند. نماینده مردم خواف در گفت‌وگو با پانا گفت «طرح شفافیت آرای نمایندگان بسیار ارزشمند است، مردمی که نمایندگان را انتخاب کرده‌اند، یکی از انتظارات آن‌ها این است که بدانند نماینده آن‌ها در ارتباط با مسائل مهم کشوری، طرح‌ها، لوایح و برنامه‌های گوناگونی که در مجلس مطرح می‌شود، چه موضعی انتخاب می‌کند و چه رفتاری از خود نشان می‌دهد».

او معتقد است «نمایندگان باید به انتظارات و توقعات مردم پاسخ مثبت بدهند و نسبت به برنامه‌های مختلف مجلس آراء‌شان شفاف باشد تا مردم بدانند نماینده‌های آن‌ها که انتخاب کرده‌اند در این زمینه چگونه رفتار کرده‌اند. برخی از افراد ممکن است توقع و برداشت‌شان این باشد که اگر رأی‌شان شفاف و روشن باشد، شاید با عکس‌العمل موکلان خود در این زمینه مواجه شوند و به همین خاطر می‌خواهند رأی‌شان مخفی باشد، اما من تصور می‌کنم که باید آرای نمایندگان شفاف باشد، آرای شفاف در استحکام رأی و نظری که مطرح می‌کنند یقیناً نقش دارد و هم اینکه مردم حق دارند بدانند نماینده آن‌ها در مجلس چگونه عمل می‌کند، آراء اگر شفاف باشد تاثیرگذاری بیشتری خواهد شد».

او با بیان اینکه باید گروه‌های فشار را اگر کاری خلاف قانون انجام می‌دهند، از طریق قانون با آن‌ها برخورد شده و جلوی آن‌ها گرفته شود، گفت «آرای مخفی خوشایند نیست. یکی از ابزارهای خودکنترلی

مجلس همین شفافیت آراء است. یکی از کارهای مجلس نظارت است، هم نظارت بر دستگاه‌ها؛ های مختلف دولتی و هم بر خود مجلس. مجلس باید بر خود هم نظارت داشته باشد، یکی از ابزارهای نظارتی برای کنترل مجلس هم همین شفافیت آراء است و حتی باعث نظارت مردم بر نمایندگان هم می‌شود؛

اکبر احمدپور که خود را از موافقان طرح شفافیت آراء نمایندگان نام می‌برد درباره هزینه‌ها؛ های تبلیغات خود هم اینگونه گفت: «من برای انتخابات مجلس پولی هزینه نکرده‌ام؛ چون خودم پولی نداشتم، امکاناتی نداشتم و افرادی نداشتم که از من حمایت کنند، آدم پولدار و گردن کلفت و افراد سرمایه‌دار نداشتم. من با استدعا وارد عمل شدم و هواداران من هم کسی جز محرومین و مستضعفین نبوده‌اند. من بدون پول اقدام کردم و بدون پول هم به موفقیت دست یافتم. مردم حمایت کردند و خدمت‌گذاری مردم هم مایه افتخار بنده است.»

جعفر راستی هم اما معتقد است که طرح شفافیت آراء از «دنباله‌ها؛ روی نمایندگان؛ جلوگیری می‌کند. نماینده مردم شبستر در یازدهمین دوره مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگو با پانا با تاکید بر لزوم تصویب طرح شفافیت آراء نمایندگان تاکید کرد: «با تصویب این طرح دیگر نماینده برخلاف قولی که به مردم داده است، عمل نخواهد کرد و دنباله‌ها؛ رو این و آن نخواهد شد.»

او گفت: «ما در تبلیغات انتخاباتی خود به مردم گفتیم به شفافیت آراء که نمایندگان مجلس دهم به آن رای نداده‌اند، معترض هستیم و اگر وارد مجلس شدیم اولین طرح ما شفافیت آراء خواهد بود. نماینده موظف است به مردم اعلام کند که نظر من مثلا درباره استیضاح وزیر دستگاه فلان این است، درباره لایحه فلان که از دولت آمده است اینگونه نظر داده‌ام؛ به این ترتیب نماینده دیگر نمی‌تواند طرحی را امضا کند و دوباره بخواهد پس بگیرد. شفافیت آراء باعث می‌شود تا موضع نماینده برای مردم حوزه انتخابیه مشخص باشد. مردم شبستر باید بدانند که من در مجلس دنبال چه طرح‌هایی هستم.»

نماینده مردم شبستر این را هم اضافه کرد که «ما گفته‌ایم؛ انقلابی هستیم و اگر بخواهیم از فشار و تهدید بترسیم دیگر مفهوم انقلابی‌گری چیست؟ ما بچه انقلابی هستیم، شعار انقلابی داده‌ایم؛ و آمده‌ایم؛ تا به صورت شفاف گره‌ها؛ ای از گره‌ها؛ های مردم را باز کنیم. در این میان اینکه فلان قشر، فلان فراکسیون چطور فکر کرد، ما به این‌ها؛ فکر نمی‌کنیم و به این طرح رای خواهیم داد و موضع خود را برای مردم شفاف خواهیم کرد.»

این نماینده مجلس نمونه‌ها؛ ای از شفافیت خود را هم اینگونه شرح می‌دهد که «من وقتی از سوی مردم انتخاب شدم در هفته دوم به منظور همین شفافیت به مردم اعلام کردم؛ "آی مردم من ۸۵ میلیون با این اسناد پول هزینه کرده‌ام"، این مقدار را برای دفترها؛ داده‌ام؛ این هزینه پوسترها؛».

جبار کوچکی‌نژاد اما معتقد است که باید رای‌گیری مخفی انجام شود تا «استقلال نماینده‌ها؛ حفظ شود. او می‌گوید: «رای نماینده نظر نماینده است؛ وقتی یک نفر به عنوان نماینده یک شهرستان انتخاب می‌شود باید این شهامت، جرات و جسارت در وی باشد که نگاه و مسائل خود را علنی کند.» او در گفت‌وگو با پانا گفت: «طرح شفافیت آراء نمایندگان در مجلس دهم هم تصویب شد، اما مخالفان که به ظاهر موافق هم بودند این طرح را به شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای عالی انقلاب فرهنگی و ... بسط دادند که معلوم بود این طرح تصویب نخواهد شد.»

این نماینده مجلس با بیان اینکه به اعتقاد من در حوزه نمایندگان در این باره باید آیین‌نامه اصلاح شود، ادامه داد: «خوبی این طرح این است که موکلان می‌دانند که نمایندگان در حوزه‌ها؛ های مختلف چه رایی داشته‌اند، نگاه نماینده در مجلس در چه جهتی است و شفاف‌سازی صورت خواهد گرفت. باید افرادی که در حوزه انتخابیه نماینده هستند نوع نگاه وی به مسائل مختلف اقتصادی، سیاسی، سیاست خارجی، فرهنگ و ... را بدانند. اکنون کسی نمی‌تواند بفهمد که نماینده وی در این حوزه‌ها؛ چه نگاهی دارد. نظر نمایندگان رای نمایندگان است. نماینده نباید نگاه مصلحت‌اندیشی داشته باشد و این خواست عموم مردم است که بدانند نماینده آن‌ها؛ چه رایی می‌دهد.»

او این را هم اضافه کرد که «بعضی مسائل باید طوری منعکس شود که به صلاح کشور باشد، در این شرایط رای مخفی هم انجام می‌گیرد و منافاتی ندارد. در بعضی از مسائل رای‌گیری و مخفی و نشست غیرعلنی و محرمانه است. این‌ها هم باید دیده شود تا استقلال نماینده حفظ شود. من با این طرح موافقم و آن را امضا کرده‌ام».

اما نادر قاضی‌پور که نماینده ارومیه در مجلس دهم بود، نیز می‌گوید باید رای‌گیری در مجلس «شفاف» و «علنی» باشد. او در گفت‌وگو با پانا از بررسی این طرح در مجلس استقبال کرد و گفت «شفافیت در میزان دارایی نمایندگان و وابستگان آن‌ها از روز اول نمایندگی باید مشخص شود، مردم باید بدانند نماینده آن‌ها در مجلس چه کار می‌کند، باید آرای نمایندگان شفاف باشد تا تحت تاثیر جو حاکم قرار نگیرند». این نماینده سابق مجلس می‌گوید «در شفافیت باید اول از مباحث مالی صحبت شود، نمایندگان چقدر حقوق می‌گیرند؟ روز اول نمایندگی چی داشته‌اند؟ خود و وابستگان درجه یک آن‌ها».

قاضی‌پور معتقد است اگر طرح شفافیت آرای نمایندگان واقعا اجرایی شود، «منافق در مجلس پیدا نمی‌شود و مشخص است هر نماینده چه کار کرده است». آنطور که از این صحبت‌ها مشخص است شفافیت آراء باعث اعتماد بیشتر مردم به نمایندگان می‌شود، اما در حالیکه در ظاهر این طرح موافقان زیادی دارد و رئیس مجلس هم آن را اولویت این نهاد قانون‌گذار می‌داند اما در عمل هنوز اقدام چندانی برای اجرای زودتر آن از سوی نمایندگان صورت نگرفته است. آنچه مسلم است شهروندانی که به نمایندگان رای داده‌اند حق دارند بدانند که نماینده آن‌ها در مجلس چه کار می‌کند. هر چند که نمایندگان مجلس سابق معتقد بودند که غیر از مجلس باید این شفافیت در سایر ارکان از جمله شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای عالی انقلاب فرهنگی و ... هم وجود داشته باشد؛ اما مجلس یازدهم فعلا به خود بسنده کرده است، البته فعلا در شعار و سخنرانی و باید دید که نمایندگان مجلس یازدهم چه زمانی به این وعده خود جامه عمل خواهند پوشاند.